

Hannes Hanso
minister
Kaitseministeerium

kindralleitnant Riho Terras
Kaitseväe juhataja
Eesti Kaitseväge

Meie 9.06.2016 nr 2-2.8/16/60131/18

Märgukiri Kaitseministeeriumi 2015. aasta tehingute seaduslikkuse ja raamatupidamise auditi tulemuste kohta

Austatud härra Hanso ja härra Terras

Ajavahemikul 2015. aasta oktoobrist kuni 2016. aasta aprillini auditeeris Riigikontroll Kaitseministeeriumi 2015. aasta majandustehingute seaduslikkust ja riigi raamatupidamise aastaaruande seisukohalt oluliste finantsaruande kirjade kajastamise õigsust ning sisekontrollisüsteemide toimimist.

Auditi käigus kontrolliti:

- 2015. aastal sooritatud majandustehingute vastavust riigieelarve seadustele, riigivaraseadusele ja riigihangete seadusele;
- riigi raamatupidamise aastaaruande seisukohalt oluliste materiaalse põhivara ja eraldiste kirjade kajastamise õigsust Kaitseministeeriumi bilansis ning töötasu, maksude ja sotsiaalkindlustusmaksete, majandamiskulude, materiaalse põhivara amortisatsiooni ja saadud siirete kirjade kajastamise õigsust Kaitseministeeriumi tulemiaruanDES;
- sisekontrollisüsteemi toimivust valitud majandustegevuse valdkondades (omatulude saamine riigikaitsest, toetuste andmine ja riigivaraga tehtud tehingud).

Riigikontrolli hinnangud kontrollitud valdkondade kohta on esitatud auditiaruandes Kaitseministeeriumi raamatupidamise ja tehingute seaduslikkuse kohta 2015. aastal.

Märgukirjas on välja toodud auditi käigus tehtud tähelepanekud, mida ei ole auditiaruandes kajastatud, kuna tuvastatud eksimused ei ole hinnangu andmise seisukohast olulised, kuid võivad põhjustada vigu, kui sisekontrollisüsteemi ei parandata.

Puudused Kaitseministeeriumi valitsemisala eelarve planeerimises

1. Riigikontrolli hinnangul ei ole Kaitseressursside Amet kajastanud eelarves toetusi koolidele korrektelt

Riigieelarve seaduse alusel võib üks riigiasutus anda teisele raha vaid siirdena, mitte toetusena. Kaitseressursside Ameti eelarves on üldhariduskoolidele ja kutseõppeasutustele eraldatav raha riigikaitseõpetuseks plaanitud toetusena, kokku 71 090 eurot. Haridus- ja Teadusministeeriumi hallatavate üldhariduskoolidele ja kutseõppeasutustele antav toetus oleks tulnud kajastada nii eelarves kui ka riigieelarve täitmise aruanDES siirdena, mitte toetusena. Haridus- ja Teadusministeerium on oma riigieelarve täitmise aruanDES kajastanud tehingu korrektelt – saadud siirdena.

Kaitseministeeriumi selgitusel tehakse 2016. aasta riigieelarve seaduses vastav muudatus ning 2017. aasta eelarve planeerimisel juhendatakse juba uuest tekkepõhise eelarve juhendist.

Riigikontrolli soovitus kaitseministrile: koordineerida eelarve planeerimist allasutustes ja planeerida edaspidi riigikaitseõpetuse raha üldhariduskoolidele eelarves siirdena ja teha 2016. aasta riigieelarve seaduses vastav muudatus.

Puudused Kaitseväge raamatupidamise korralduses

2. Riigikontrolli hinnangul ei kajasta Kaitseväes radaritele määratud kasulik eluiga nende tegelikku kasutusaega

Kaitsevägi võtab radarid raamatupidamises arvele kaitseotstarbelise varana (mitte rajatisena, mille amortisatsioonimäär on vahemikus 10–40 aastat) ning seni on radaritele määratud kasulik eluiga 5 aastat.

Varem on Riigikontroll juhtinud tähelepanu, et Kaitsevägi on korduvalt kaitseotstarbelisele varale (nt kaitseotstarbelised sõidukid, barokamber) lähtuvalt tegelikust olukorrast määranud kasuliku eluea, milleks on 10 aastat, mis erines oluliselt Kaitseväge raamatupidamise sise-eeskirjas soovitatud elueast, mis oli 5 aastat. Sellest lähtudes soovitas Riigikontroll auditi aastasiseste audititoimingute kohta saadetud märgukirjas suurendada Kaitseväge raamatupidamise sise-eeskirjas kaitseotstarbelise vara kasulikku eluiga 10 aastani ning see muudatus on praeguseks tehtud.

Seetõttu on vaja muuta Kaitseväge radarite kasulikku eluiga selliselt, et see kajastaks tegelikku olukorda.

Riigikontrolli soovitus kaitseministrile ja Kaitseväge juhatajale: vaadata Kaitseministeeriumi valitsemisala raamatupidamise konsolideerimise käigus üle kaitseotstarbelise vara amortisatsiooni määrad valitsemisala raamatupidamise sise-eeskirjas; anda inventuuride käigus hinnang põhivara (sh radarite) kasulikule elueale ja vajaduse korral korrigeerida seda.

3. Riigikontrolli hinnangul on Kaitseväge mitmetel üksustel probleeme varade õigeaegse mahakandmise algatamisega ning seetõttu kajastatakse vara raamatupidamises tihti enam kui aasta, kuni tehakse vara mahakandmise otsus.

Kaitseväge raamatupidamises on probleemiks varade õigeaegselt mahakandmata jätmine. Näiteks:

- ei toimunud lennubaasi põhivara (2 koopiamašinat ja 2 printerit) mahakandmine ega hävitamine Kaitseväes kehtestatud korra kohaselt. Mahakantud ja hävitatud vara kajastati Kaitseväge finantsarvestuses jätkuvalt edasi, enam kui aasta, enne kui tehti ettepanek algatada vara mahakandmine. Kaitseväge selgituse kohaselt on praeguseks mahakandmine algatatud ja mahakandmise akt vormistamisel.
- Mereväebaasis on probleeme väikevarade markeerimise ja tuvastamisega, mistõttu algatati kadunud sülearvuti mahakandmine enam kui aasta hiljem. Kaitseväge selgituse kohaselt on praeguseks sülearvuti maha kantud.
- Toetuse väejuhatuse põhivara (digisalvesti) mahakandmine ja hävitamine ei toimunud Kaitseväes kehtestatud korra kohaselt. Mahakantud ja hävitatud vara kajastati Kaitseväge finantsarvestuses jätkuvalt edasi, enam kui aasta, enne kui tehti ettepanek algatada vara mahakandmine. Kaitseväge selgituse kohaselt oli nimetatud vara kasutusest kõrvaldatud 2014. aasta detsembris ning kanti maha 21.03.2016.

Mahakandmine algatati Kaitseväge üksustes tehtud inventuuride tulemusena, kui oli tuvastatud varade arvestuse vead. Samas oleks tulnud varad maha kanda vara eest vastutava isiku ettepaneku alusel kohe.

Teiseks levinud probleemiks on Kaitseväge ühest üksusest teise saadetavate varade üle arvestuse pidamine. Näiteks Mereväebaas edastas toetuse väejuhatusele laskemoona (800 padrunit) ilma saatedokumentideta, kuna mereväebaasist anti välja dokumentides ettenähtust suurem kogus

padruneid. Kaitseväe selgituse kohaselt on praeguseks toetuse väejuhatuse tagastanud mereväele 800 puudu olnud padrunit. Laskemoona käitlemine toimub relvastuse käitlemise korra kohaselt, mis kohustab väljastajat ja vastuvõtjat kontrollima üheskoos, kas väljastamiseks valmis pandud relvastuse (sh lahingumoon) nimetused, numbrid, partiid, kogused, kompleksus ja seisukord vastavad saatelehele. Kõnealusel juhul ei järgitud nimetatud korda piisava põhjalikkusega.

Riigikontrolli soovitus kaitseministrile ja Kaitseväe juhatajale: korraldada Kaitseväes varade eest vastutavate isikute senisest parem informeerimine ja koolitamine, et tagada varade korrektne arvestus, sh õigeaegne mahakandmine.

Loodame, et esitatud tähelepanekutest on abi Kaitseministeeriumi eelarve planeerimisel ja Kaitseväe raamatupidamise korraldamisel.

Palun Teid Riigikontrolli teavitada rakendatavatest meetmetest 22.06.2016.

Riigikontroll tänab Kaitseministeeriumi ja Kaitseväe töötajaid meeldiva koostöö eest.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Krista Zibo
Peakontrolör
Finantsauditi osakond

Alina Green 640 0719
alina.green@riigikontroll.ee